WASHINGTON D.C.

І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740
Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVI. Ч. 95. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 19-го ТРАВНЯ 1959. 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, MAY 19, 1959. No. 95. РІК LXVI.

КОНГРЕС ПОЧАВ РОЗГЛЯД ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

Вашингтон. — Голова Комісії Способів і Засобів в Палаті Репрезентантів конгресмен Вілбур Д. Міллс, який є спеціялістом від податкових проблем, повідомив 17 травня, що Конгрес почав розглядати справу теперішньої податкової системи і плянує її зміну в тому напрямі, щоб в найбільшому розмірі можна було поважно зредукувати прибуткові податки. Розгляд іттиме в двох напрямах. Спочатку окрема комісія вивчатиме цю проблему, а 2-го листопада вона почне переводити переслухання, під час яких податкові фахівці з університетів і каледжів висказуватимуть свої погляди на справу реформи податкової системи. Конгресмен Міллс гадає переформувати податкову структуру таким способом, щоб поширити податкову базу, але таким способом, щоб оподаткування не перешкаджало економічному ростові; щоб була більша справедливість у визначуванні висоти податків; щоб була стабільність у висоті цін і щоб оподаткування якнайменше вмішувалося в операції вільної системи підприємств в цій країні. На думку конгресмена Міллса теперішня податкова система оперта була на потребах воєнних років, коли були воєнні обставини, і тому треба 5 змінити ті, деколи, несправедливі податкові засади. На вивчення цілої проблеми треба буде, згідно з думкою конгресмена Міллса, деякого часу, але окремі проблеми можна буде вирішувати зараз після того, як вони будуть готові. Незабаром конгресмен В. Міллс опублікує список важливіших проблем, які будуть порушувані під час вивчання податкової структури, та список тих всіх податкових фахівців, які будуть покликані до зізнань в цій важній справі.

ПОЧАЛАСЯ РІЧНА КОНТРОЛЯ СТАНУ І ДІЛОВОДСТВА У. Н. СОЮЗУ

Джерзі Сіті. — В понеділок, 18-го травня, почалася тут у приміщеннях Головної Канцелярії Українського Народного Союзу при 81-83 Гренд Стріт, звичайна, передбачена статутом річна контроля організаційного та фінансового стану та господарки і діловодства цієї найстаршої і найбільшої у вільному світі української організації. Контролю переводить обрана 24-ою Конвенцією УНСоюзу в травні минулого року Головна Контрольна Комісія, до якої входять: інж. Володимир Коссар з Вінніпегу, Канада, д-р Володимир Галан з Філаделфії, Пенсилвенія, інж. Степан Куропась з Шікаґо, Ілиной, п. Петро Кучма з Ню Йорку, Н.Й., та дир. Петро Пуцило з Шікаґо, Ілиной. Контроля відбуватиметься впродовж тижня і вона попереджує звичайні річні наради Головного Уряду УНСоюзу, що відбудуться на Союзівці, оселі УНСоюзу б. Керґонксон, Н. Й., починаючи з понеділка, 25-го травня ц. р. Також наради Головного Уряду УНС тривають, звичайно, один тиждень.

РАДА ДИРЕКТОРІВ УКК ВСТАНОВИЛА ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ ДЛЯ СПРАВИ ПАМ'ЯТНИКА Т. ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНҐТОНІ

Ню Йорк. — Рада Директорів Українського Конґресового Комітету Америки одноголосно рішила встановити окремий Організаційний Комітет, який в дальшому займатиметься справою побудови пам'ятника Тарасові Шевченкові у столиці країни, Вашинґтоні. На зборах Ради, які відбулися минулої суботи, 16-го травня, голова УККА професор Л. Добрянський, що відкрив наради і ними під час початкової неприявности президента УККА п. Д. Галичина проводив, поінформував коротко про ініціятиву Українського Народного Союзу в справі будови пам'ятника та пороблені ним заходи для перевірки можливостей такої побудови, як і започаткування відповідної формальної акції, що проявилася у внесенні сенатором Джекобом Джевітсом відповідної резолюції в Сенаті ЗДА. Подібну резолюцію в Палаті Репрезентантів внесла, за спонукою проф. Добрянського, конгресмен Елвін П. Бентлі. Обидві резолюції, згідно з процедурою, були скеровані до відповідних сенатських і палатної комісій та підкомісій. Згідно з найновішими інформаціями, резолюція Бентлі в Палаті Репрезентантів скоріше прийде на чергу, бо вже, правдоподібно, в другому тижні червня, відбудеться відповідне пересухання свідків в палатній комісії. Свідчення будуть обмежені до кількох осіб. Справу будови пам'ятника розглядала на своїх нарадах попереднього дня Екзекутива УККА ,яка і запропонувала Раді Директорів покликати до життя відповідний Організаційний Комітет, який займався б цією справою та приготовив оформлення відповідного Комітету для будови пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні. Рада Директорів одноодушно схвалила пропозицію ред. А. Драгана, щоб цей Організаційний Комітет творили репрезентанти, найпадше голови чотирьох "братсько-допомогових організацій": Українського Народного Союзу, Українського Робітничого Союзу, Союзу Українців Католиків "Провидіння" та "Народної Помочі", і голова Українського Конґресового Комітету Америки і голови (або їх репрезентанти) Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, Української Вільної Академії Наук і "Самопомочі". Рівночасно рішено, щоб проф. Л. Добрянський пильнував справи переведення відповідного закону в Конґресі у Вашинґтоні. Цією ухвалою Ради Директорів УККА та оформленням Організаційного Комітету для справи пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні кінчається ініціятивна відповідальність Екзекутиви і Культурної Комісії УНСоюзу, які, згідно з резолюцією 24-ої Конвенції УНС з травня 1958, мали „(1)продовжувати ініціятиву в розгляді можливостей побудови пам'ятника Т. Шевченкові в столиці країни — Вашинґтоні, та (2) Увійти в цій справі в порозуміння з іншими організаціями, щоб спільно, всією громадою здійснити цей задум і цю ініціятиву".

РАДА ДИРЕКТОРІВ І ПОЛІТИЧНА РАДА УКК ВІДБУЛИ ЗАСІДАННЯ

Ню Йорк. — Минулої суботи, 16-го травня, Рада Директорів і Політична Рада Українського Конґресового Комітету відбули свої перші повні наради, на яких вислухано і обговорено звіти голови професора Л. Добрянського і президента п. Дм. Галичина з діяльности від останнього Конґресу, що відбувся в липому ц. р. у Вашинґтоні, обрано ряд комісій та обговорено деякі з актуальних справ. Збори Ради Директорів відкрив проф. Л. Добрянський, який і проводив нарадами пі час тимчасової неприявности п. Дм. Галичина, що два дні раніше покинув шпиталь після легкої операції. Голова УККА до свого розісланого наперед членам Ради звіту додав ряд рекомендацій, зокрема щодо збірки фондів на цілі УККА, якою тепер керуватиме окрема бюджетова комісія під проводом бюджетового директора п. Івана Дужанського з Шікаґо. Проф. Добрянський також пропонував скасувати дотеперішні постійні комісії і творити комісії „ад гок", відповідно до конкретних потреби, а дальше пропонував деякі напрямні для видань УККА, зокрема „Українського Квартальника" (щоб зв'язати його з академічними інституціями), як також висвинув пропозицію видавати „Внутрішні вісті УККА", що мали б за завдання інформувати голови про перебіг збірок на цілі УККА в поодиноких громадах, та вкінці рекомендував реорганізацію бюра УККА в Ню Йорку. Директор канцелярії УККА п. Василь Мудрий прочитав звіт президента Дм. Галичина, який в міжчасі сам прибув на збори і проводив дискусію над звітами. Рада не тільки що обрала дотеперішні постійні комісії (статутову, публікацій та інформацій, організаційну), але ще, на пропозицію адвоката Михайла Пізнака, створила ще одну нову, леґіслятурну, яка матиме за завдання слідкувати за перебігом законодавства в Конґресі ЗДА і рекомендувати Екзекутиві УККА відповідну акцію під кутом тих цілей, до яких змагає УККА. Про створення Організаційної Комісії для справи пам'ятника Т. Шевченкові у Вашинґтоні мова окремо. Ряд вияснень і проєктів щодо збірки Народного Фонду дав бюджетовий директор п. Іван Дужанський.

Після перерви на обід відбулися збори Політичної Ради, що ними проводив екзекутивний директор адв. Степан Ярема, який запропонував вибір заступника голови і секретаря Ради, що і зроблено, обравши на ці пости проф. Івана Паливоду та мґр. Володимира Боровика. Рішено також створити окрему політичну підкомісію, що розглядатиме поодинокі актуальні проблеми та давати відповідні рекомендації. В дебатах найбільше уваги віддано заторкненій проф. Ів. Вовчуком справі антиукраїнських виступів білих російських єдинонеділимців, що синхронізуються з антиукраїнським походом червоної Москви. Черговою справою, який віддано найбільше часу, були критичні виступи на тему діяльности УККА в українській пресі. Дебати над цією справою, яку також розглядала Екзекутива УККА, забрала стільки часу, що вже не вистачило вже на розгляд поставленої на порядок нарад резолюції ч. 355, внесеної конгресменом Фарбстейном з Ню Йорку, з рекомендацією, щоб уряд ЗДА нав'язав дипломатичні відносини з урядом Української Совєтської Республіки. Цю справу передано на розгляд новоствореній політичній підкомісії.

ЗАХІД НЕ ВИКЛЮЧАЄ ОКРЕМОГО РОЗГЛЯДУ ПРОБЛЕМИ БЕРЛІНУ В ЖЕНЕВІ

Крістіян А. Гертер

Женева. — З уваги на неґативне становище Совєтів супроти західнього пляну, що пов'язує в одну цілість справи Німеччини, Берліну і пакту безпеки для Европи, З'єдинені Держави — за твердженням кореспондентів у Женеві — не виключають, що на Женевській конференції можна б окремо розглядати справу розв'язання проблеми Берліну. В усякому разі, американські дипломати вважають, що треба поставити Совєти перед добру волю Заходу переговорювати не тільки „гуртом" усі проблеми Німеччини, але й окремо — Берлінську проблему, яку заактуалізував минулорічний ультиматум Хрущова. Становище західних міністрів щодо дальшої тактики вияснилося на їх засіданні, що його заповіджено на понеділок вполудне в помешканні державного секретаря Гертера. Найрізкішу тактику супроти Совєтів поручає — за твердженням преси — французький міністер закордонних справ Моріс Кув де Мурвіль. Він наражувався на перелом останнього і цього тижня з президентом де Голем у Парижі і на понеділковому пленарному засіданні міністрів закордонних справ має виголосити декляративну промову.

В минулу п'ятницю совєтський міністер закордонних справ Андрей Громико відкинув західній „плян миру", щодо розв'язки проблеми Німеччини та Берліну, пов'язаної з справою безпеки Европи. Він зголосив формально ту саму пропозицію, що її совєтський уряд запропонував був ще 10 січня ц. р. У цій пропозиції вимагається підписання мирового договору з „двома суверенними німецькими державами" та перетворення західнього Берліну у „вільне місто" з відкликанням з нього трьох західних військових ґарнізонів. Зараз на другий день, в минулу суботу, Нікіта Хрущов повторив ті самі вимоги й рішуче відкинув західній „плян миру" у великій промові, що її виголосив перед трьома тисячами приявних російських і чужинецьких службовців у великій т. зв. Андріївській залі Кремлю з нагоди паради вручення йому, Нікіті, ордену Леніна. Хрущов признав, що в західній теперішній пропозиції є „деякі пункти", що їх варто було б розглянути, але це, мовляв, мусіло б статися окремо, без злуки з іншими пунктами західнього проєкту. Що саме Хрущов мав на увазі — він не сказав ближче. Він заявив Заходові, що Захід знав згори, що цей проєкт для Совєтів не до сприйняття, але, мовляв, Захід хотів спонукати Совєти до різкої реакції, щоб могти скинути вину за невдачу конференції на Совєти. Автором того „пляну миру" — заявив Хрущов — є західньонімецький канцлер Конрад Аденауер, якого він тяжко нападав на Женевській конференції. Хрущов повторив знову своє раніше домагання, щоб „спершу" підписати мировий договір з двома Німеччинами та перетворити західній Берлін у „вільне місто". З'єдинені Держави негайно зареаґували на це неґативне становище Совєтів. Зараз у п'ятницю, після виступу Громика, американська делеґація у Женеві оприлюднила деклярацію, в якій стверджується фальшивість совєтських деклярацій, нібито Совєти є за з'єднання Німеччини. „Не можна погодити — кажеться в американській заяві — що Совєти чесно бажають з'єднання Німеччини, коли вони пропонують підписання мирового договору з двома суверенними незалежними німецькими державами."

Півмільйона осіб брало участь у відзначенні Дня Збройних Сил ЗДА

Ню Йорк. — 16-го травня 500,000 вояків, моряків, летунів, вояків морської піхоти та військових відзначало День Збройних Сил ЗДА, беручи участь в 500 парадах у ЗДА та в різних містах закордоном, де стоять збройні частини цієї країни. Найбільша парада була по П'ятій евню в Ню Йорку, де маршувало 13,000 осіб. Ця парада тривала майже дві години, її відбирав шеф штабу армії ген. Максвел Тейлор, а міністер на трибуну при 69-ій вулиці вийшли нюйоркський посадник Роберт Ваґнер (полковник резерви в летунстві) та комендант Першої армії генерал поручник Б. М. Браєн, які брали участь в параді, їдучи лімузиною. Найбільше звертали на себе увагу Корпус кадетів з Військової Академії у Вест Пойнті та батальйон парашутистів. Також 100,000 берлінців приглядалося, як 4,000 американських військ парадувало в Західньому Берліні. В тій параді взяли участь танкові, гарматні, піхотні та панцерні з'єднання, які дефілювали перед командантом збройних сил ЗДА в Европі генералом Клайдом Д. Еддлеманом в Темпельгофі. Цей генерал сказав, що отой „малий, але сильний" американський ґарнізон в Берліні є доводом того, що „ЗДА пошанують своє зобов'язання щодо Західнього Берліну". На трибуні між почесними гістьми було і 12 совєтських офіцерів із жінками із совєтським комендантом Східнього Берліну генерал майором Ніколаєм П. Захаровим, який не зайняв становища до американської військової паради, але східньо-німецька преса назвала на тої „показ сили" при кінці першого тижня переговорів в Женеві.

Президент перевів інспекцію Летунської Академії

Денвер, Колорадо. — 16-го травня Президент перевів інспекцію Летунської Академії ЗДА коло Колорадо Спрінгс, щоб ствердити, чи оправдані є нарікання демократичних членів Конгресу на те, що та академія коштуватиме далеко більше, як передбачали. Разом з Айзенгавером оглядав забудування академії шеф штабу летунства генерал Томас Д. Вайт. Президент коротко промовив до 1000 кадетів тієї академії і як „старий тоже" дав їм деякі поради на майбутнє. Інші військові академії, казав Президент, мають свої традиції, якими вони гордяться, а кадети летунства є тими, які мають „творити традицію". Президент не скористав із свого права і не дав кадетам амнестії від кар за менші провини, бо твердив, що це не була „офіційна візита" до Академії. З Колорадо Спрінґсу Президент полетів до Денверу, Колорадо, до своєї хворої 81-річної тещі пані Джан С. Давд, де була пані Айзенгавер, з якою він вернувся до Вашинґтону.

В НЮ ЙОРКУ ВІДБУВСЯ З'ЇЗД РОГАТИНЦІВ

Ню Йорк. — Минулої суботи і неділі, 16 і 17-го травня, тут у приміщеннях Українського Народного Дому відбувся з'їзд колишніх професорів і учнів української гімназії в Рогатині, з якої вийшов цілий ряд відомих громадян та провідних діячів. У з'їзді, що ним проводила президія з дир. Іваном Поритком, як головою, взяло участь разом коло 200 осіб. У почесній президії з'їзду були приявні на ньому професори І. Чолій-Левчук, Яр. Сосенко-Острук, дружина останнього директора рогатинської гімназії п-ні Анна Ратич та деякі з громадських діячів з часу заснування рогатинської гімназії як д-р Семен Демидчук та д-р Віктор Паццлаєвський, які й виголосили під час з'їзду доповіді про заснування тієї славної середньої школи в Рогатині. Великою овацією привітали приявні короткі відвідини на з'їзді колишнього учня рогатинської середньої школи п. Дмитра Галичина і його дружини. На з'їзді, м. ін. були приявні рогатинці вел. о. Іван Червінський, Михайло Пиріг і о. декан Андрушів, а дальше п. Наконечний з дружиною, п. Василик з дружиною, п. Крупка з Дітройту, п. Лев Чубатий, Володимир і Посип Гірняки, Василь Мацук та ін. Привітання з'їздові надіслали професор Микола Угрин - Безгрішний. (Закінчення на ст. 4-ій)

50-річчя 1-го Всестудентського Конгресу відзначено Ювілейною Студентською Конференцією в Балтіморі

Балтімор. — В днях 16-17 травня ц. р., відбулася тут в залі Мерилендського Інституту Мистецтва, Ювілейна Студентська Конференція, присвячена 50-ій річниці відбуття Першого Всеукраїнського Студентського Конгресу. Заініціювала і влаштовувала цю конференцію Українська Студентська Громада в Балтіморі в порозумінні із Союзом Українського Студентства Америки і при співпраці студентських Громад Ню Йорку, Ньюарку, Трентону, Филаделфії, Вашинґтону і Мериленду. Конференцію відкрив голова підготовного комітету Тарас Бархалїс і після прочитання молитви пароxом УАПЦ в Балтіморі о. А. Ілінським до почесної президії Конференції були покликані присутні на залі провідники студентства і голови колишніх студентських організацій — ред. Богдан Кравців, д-р Марко Антонович, д-р Василь Маркусь, Павло Дорожинський, Зенон Кравець та Лев Винар, і до ділової президії — Осип Зінкевич, Константин Савчук і Володимир Баюк та Оксана Пісецька, як секретарка. Започатковано конференційну сесію відчитанням привітів, між якими були привіти д-ра Осипа Наврочького з Вінніпеґу, голови Українського Студентського Союзу в 1912 р., від п-ні Олени Охримович-Залізняк, учасниці 1-го і 2-го Всеукраїнських Конгресів і тепер голови Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, проф. д-ра Ігоря Федева, організатора Студентського Конгресу в 1921 р. у Празі і тодішнього президента ЦЕСУС-а, від д-ра Романа Залуцького з Шікаґо, пер-
(Закінчення на ст. 4-ій)

В Ню Йорку відбувся Танковий Попис Школи Танків В. Авраменка

Ню Йорк. — В неділю 17 травня в приміщеннях Джуньйор Гай Скул при авеню „Б" з повним успіхом відбувся Перший Танковий Попис та закінчення танкового курсу Школи Українських Національних Танків Василя Авраменка. В цих пописах взяло участь майже 150 дітей-танцюристів із Ню Йорку, Джерзі Сіті, Елизабету, Трентону та Бейону у віці від 3-ох років до 20-ох. Кількасот осіб зібралося у великій руханковій залі школи, щоб приглядатися, як в середині залі всі ці учні-танцюристи під проводом п. В. Авраменка виконали, спершу всі спільно, пізніше самі діти, а пізніше ті самі хлопці, такі українські національні танки, як „Гопак", „Подільський козачок", „Коломийка", „Гонивітер" та „Аркан" й інші танки, виконання яких викликало живі оплески глядачів. Попис почався тим, що п. В. Авраменко попросив зібраних гостей віддати „Христос Воскрес", а уставлені на залі танцюристи відповідали до цього співу відповідні ритмічні вправи. Після того п. Авраменко привітав численних батьків і гостей, між якими окремо вітав президента УНР в екзилі д-ра Степана Витвицького. Після загальних вправ пописувалися окремо дві дівчинки — Леся Романів та Ляля Витвицька, які перші вписалися на теперішні курси танків. Після спільного попису в руханковій залі запрошено публіку до викладової залі цієї школи, де виступали окремі менші групи танцюристів на сцені, та де роздавано посвідки про закінчення курсу танців.

Німеччина й Англія порозумілись щодо стандиризації зброї для своїх армій

Лондон. — Після закінчення 4-денних нарад з англійськими державними ділачами і військовими фахівцями, передусім з англійським міністром оборони Дунканом Сандісом, західньо - німецький міністер оборони Франц Йосиф Штравс повідомив, що прийшло між ними до порозуміння в справі продукції такого танку, що його можна б увести до всіх збройних сил Північно - атлянтійського пакту (НАТО). Різні частини того танку були б продуковані в різних країнах НАТО і таким чином всі вони були б в цьому заінтересовані та була б виключена тасмність обороня. Цю заяву Штравса потвердив та ще й поширив офіційний англійський комунікат, який стверджує, о сягнено порозуміння в трьох пунктах: щодо англійсько-західньо-німецької союзницької співпраці у витворенні танків, протитанкових гармат і деяких воєнних возів. Це англійсько - німецьке порозуміння — кажеться в англійському комунікаті — принцип взаємно-залежности скріплює силу НАТО та його членів - держав.

У Ню Йорку заснувався „Дискусійний Клюб Круглого Стола"

Ню Йорк. — В неділю 17-го травня ц. р. у домівці Українського Інституту Америки під головуванням д-ра К. Паньківського відбулися основуючі збори, скликані вибраною на ініціятивних сходинах 18-го квітня ц. р. Організаційною Комісією 5-х осіб, для заснування дискусійного політичного Клюбу, що його головним завданням є передискутовувати найважливіші актуальні політично - суспільні проблеми, що стосуються України, української громади поза її межами та української політики. Приявних було півтора 25 осіб — політичних діячів, публіцистів і молодих учених. Цілі Клюбу поленнова ла д-р М. Галій, д-р В. Маркусь і ред. І. Кедрин. У дискусії забирали слово п.п. О. Данько, Г. Костюк-Подоляк Ю. Ревай, д-р Петришин, п-і Животко, Лабунько, д-р Б. Карпевич, А. Гуздовський Гончарів, С. Федоренко, Голубничий, М. Курах і Балинський. У висліді дискусії засновано організацію під назвою „Дискусійний Клюб Круглого Стола". Вибрано першу управу в складі осіб: ред. І. Кедрин-Рудницький — голова і члени Управи: д-р В. Маркусь, д-р М. Галій, Е. Стахів і С. Федоренко.

В АМЕРИЦІ

● Президент Айзенгавер заявив, що Конституція ЗДА є дуже поважною річчю, і її не можна змінювати на забаганку окремих політичних груп. Змінювати найвищий закон країни можна лише після докладної застанови, сказав Президент, коли його спитали, чи не вважає він за потрібне скасувати поправку до конституції про заборону президентові ЗДА третій раз кандидувати на цей пост.

● На торговельній виставці в Ню Йорку президент Айзенгавер дістав подарунок від 21 закордонної держави: від Абесинії — щит із шкіри гіпопотама, Еспанії — примірник „Дон Кіхота", оправлений в коркову обкладинку, Куби — пуделко сигар, Ліберії — столик і 4 крісла з ліберійського дерева. 200 фоторепортерів докучали Президентові, роблячи його знімки.

● У Сан Франціско атомовий науковець Лук Дж. Вортман запроєктував побудувати другий панамський канал при допомозі атомових бомб, що коштувало б два більйони доларів. Копання каналу звичайними засобами коштувало б аж п'ять більйонів долярів.

● 15-го травня з успіхом випущено керовану ракету середнього засягу (1,500 миль) „Юпітер". Тип ракети „Юпітер" вже готовий до „операційних дій".

● Президент Айзенгавер признав, що в Білому Домі працюють вояки як кухарі, шофери та кельнери, але — сказав він — коли б на їх місце найняти цивільних працівників, то це коштувало б далеко більше. Конґресмен - демократ Френк Ковальський твердить, що одних воює коштує державі 7,600 доларів річно, і всі ті вояки, які працюють як шофери, кухарі та кельнери у військових частинах, коштують річно $250 мільйонів.

● Голова Американської Федерації Праці — Конгресу Індустріяльних Організацій Дордж Міні закликає підприємців брати ближчу участь в політичному житті, бо тоді — заявив він — активізуються також робітники, як громадяни Америки. Робітники — сказав Джордж Міні — не мусять боятися підприємців, бо вони мають величезну чисельну перевагу над своїми працедавцями.

● З Департаменту оборони повідомлено, що голові Об'єднаних Шефів Штабу генералові Натанові Ф. Твайнінгу, хворому на пістряка, зоперовано ліву легеню і він за два-три тижні зможе знову виконувати свою працю.

У СВІТІ

● 5,000 курдів уже втекли з Іраку до Ірану, як противники прокомуністичного режиму генерала Кассіма. Між самими курдами настала ворожнеча внаслідок повороту з СССР кількох тисяч колишніх утікачів після ініційованого більшевиками невдалого повстання курдів у 1946 році. Теперь ті втікачі, „індоктриновані" комуністичними аґітаторами, вернулися до Іраку і розпалили серед курдів ворожнечу.

● В Італії комуністична партія, яка контролює найбільшу в тій країні робітничу спілку, переводить цілу серію страйків, запланованих як політичний засіб у боротьбі проти прозахідного уряду християнських демократів. Антоніо Сеґні. Під демагогічними гаслами боротьби за поліпшення робітничої долі та творення нових варстатів праці проголошено страйки банкових службовців і робітників сталевого промислу.

● П'єр Бенуа, один з найвизначніших французьких письменників старшого покоління, член Академії „безсмертних", зрікся звання академіка на знак протесту проти проваленні кандидатури письменника Поля Морана з політичних причин: він був амбасадором під час німецької окупації Франції і тому теперішній президент Франції де Голь, що засудив був на смерть маршала Петена, противився цьому призначенню. Це — перший випадок в історії існуючої від 1635 року Академії літератури, що її член зрікається цієї великої почести.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник — Ukrainian Daily

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРАВО САМОВИЗНАЧЕННЯ ДЛЯ НІМЦІВ

Запропонований у минулий четвер на Женевській конференції міністрів закордонних справ західній плян об'єднання Німеччини можна б вважати ще за найреальніший з усіх проєктів, які від часу закінчення останньої війни появились на тему розв'язання німецької проблеми в міжнародній площині. Як підкреслив державний секретар Крістіян А. Гертер у своїй промові, західні альянти взяли під увагу нинішній стан, який виключає об'єднання Німеччини протягом тижнів чи місяців. Тому він розкладає його на 4 стадії, що проходили б протягом двох з половиною років. Захід пішов назустріч совєтській тезі, щоб долю Німеччини вирішували „самі німці", і тому пропонує встановити всенімецьку комісію з представників західньої та совєтської частин Німеччини. Ця комісія мала б виготовити передусім проєкт виборчої ординації. Захід взяв під особливу увагу також страх Совєтів, щоб в об'єднаній Німеччині не відродився мілітаризм, що приведе до відродження давньої німецької мілітарної потуги, яка загрожуватиме европейському мирові взагалі, а Совєтам зокрема. Водночас Захід рахувався з ворожістю Совєтів супроти перебування західніх військ на терені Німеччини. Тому в тому проєкті встановлено дуже ясні ґарантії супроти того, чого бояться Совєти: передбачено договір про обмеження збройних сил у Середній Европі, про встановлення міжнародної контролі, виключення продукції атомової зброї, започаткування загального міжнародного роззброєння. Щоб заспокоїти большевиків, що західні великодержави не використовуватимуть своїх прав на терені Західнього Берліну для перетворювання його у воєнний форпост, західній проєкт пропонує втримування в Берліні гарнізонів усіх чотирьох держав, включно з совєтським, до часу, поки Німеччина не буде об'єднана і Берлін не стане столицею німецької держави. Але треба, сказано в проєкті, передусім скасувати диковинний поділ Берліну і об'єднати його ще перед об'єднанням цілої Німеччини.

Західній плян логічний і цілком правильно ставиться до проблем Берліну, об'єднання Німеччини та безпеки Европи — як до цілости, бо ж ні одна з тих справ не існує у відірванні від другої, а, навпаки, одна зумовлює другу і стоїть із нею в найтіснішому причиновому зв'язку. І коли наперед, навіть не запізнавшись з тим проєктом, совєтська преса, за наказом згори, засудила його, а Громико в Женеві — не бачивши того проєкту — схарактеризував його, як „заплутаний вузол різних справ, що його неможливо розплутати", то це натяганий арґумент для заздалегідь прийнятого рішення — відкинути західній плян. Бо в тому „пляні миру" є одна засаднича річ, цілком для Совєтів не стравна: принцип дійсно вільних демократичних виборів. Підсовєтська частина Німеччини має в своєму титулі прикметник „демократична", і Совєти — як згадано — твердять, що „самі німці" повинні рішати про своє об'єднання. Але вони рішуче відкидають вільні вибори, а під „самими німцями" розуміють східньо-німецьких комуністів, яким Західня Німеччина має ґарантувати їхнє домінуюче значення в східній частині Німеччини. І тому східньо-німецький „міністер", виконуючи жалюгідну ролю совєтського прислужника, у своїй промові, присвяченій західньому проєктові, тільки лаяв німецький мілітаризм і гітлеризм, прозоро натякаючи на існування їх в Західній Німеччині, та підтримував совєтське становище про „вільне місто" в Західньому Берліні і про „федерацію двох суверенних німецьких держав".

У своїй відповіді — західньо-німецький репрезентант поставив справу у площині права самовизначення для німців. „Право самовизначення народів належить до основних принципів, встановлених у чартері Об'єднаних Націй. Не можна заперечувати його будь-якому народові під всякими можливими претекстами, не беручи при цьому на себе відповідальности за унеможливлення тривкого й справедливого миру". Німецький амбасадор не називав тих азійсько-африканських колоній, для яких Совєти домагаються права самовизначення, але прозоро вказував на те, що Совєти не визнають права самовизначення для тих країн і народів, що їх тримають у своєму ярмі, — хоч би це був навіть німецький нарід. Цей нарід має в своїй історії багато страшних гріхів — і супроти України та українського народу, — але відмовляти йому права самовизначення, відмовляти йому права переведення вільних виборів — це суто большевицький підхід. І саме тому західній проєкт, який передбачає вільні вибори для цілого Берліну і для цілої Німеччини, який передбачає плебісцит і хоче оперти порядок в новій Німеччині передусім на волі народу — для Москви неприйнятливий. „Плян миру" стане ще одним архівальним документом.

Олександер Семененко

ПЕРЕВОЛОЧНА

Цього року українська державницька еміґрація нараховує двісті п'ятдесят років свого існування. Чверть тисячоліття — незаперечний доказ того факту, що на Україні весь цей довгий час нація безнастанно породжує нові і активні елементи, які мусять виходити за границі рідної землі, коли розвиток боротьби того вимагає.

Цей своєрідний ювілей — не тема урочистих академій. Але подумати над ним треба.

Історія української еміґрації починається з Переволочної. Після Полтавської битви в 1709 році гетьман Мазепа з своїми збройними частинами дістався під Переволочною на правий берег Дніпра і рушив на Бендери. Ця назва має для нас своє значення.

Для характеристики нашої першої еміґрації має вагу те, що то були українці, які збройною рукою боронили права України, „през шаблю" здобували право для свого народу.

Двадцяте століття знало декілька хвиль збройної еміґрації: війська УНР, дивізія „Галичина" і — відділи УПА.

Це по прямій лінії продовжувачі мазепинської еміґрації — в її основній формі — бойових з'єднань.

Політична, цивільна еміґрація 19 і 20 століть, що має всі барви спектру — від поміркованих течій до яскравокрайніх — вирізнить серед своїх попередників, поруч Мазепи, ще й фіґуру енерґійного Пилипа Орлика. Історичні події і постаті того минулого живі в нашій сучасності, або як тепер звикли говорити — вони актуальні. Перша-ліпша згадка про ті часи доводить це.

Коли читаємо про зруйнування Батурина, про убивства дітей і жінок, то бачимо, що „чрезвичайка" почалася для українців ще в Батурині. Меншиков стоїть у тій самій лаві, де потім побачимо Дубельта, Дзержинського і Сєрова.

Не вспіла еміґрація 1709 року ступити на землю Західньої Европи, як почалася примусова репатріяція, така знайома і нашому поколінню. На одній з центральних вулиць Гамбурґу агенти Москви схопили А. Войнаровського, племінника Мазепи і повезли „на родіну", звичайно, на Сибір. Одна тільки подробиця незвична для людей нашого покоління: урядовці тодішнього Гамбурґу, генерали і офіцери не помагали людоловам у їхній справі.

Ходив і я в 1945 році тією вулицею, звідки Войнаровського в 1709 році „репатріювали". Озирався на всі боки, але покладав надію на Бога, бо в кишені мав фальшивого пашпорта, що його роздобув для мене невтомний Л. Б-ий. Це вже особисте, але згадую про це, бо й воно творить зв'язок з людьми і з подіями минулого, якого не вичитаєш з купи книжок.

Хочеться ще з особистого, з пережитого згадати про саму Переволочну.

Довелось мені в справах бути в тому багатому закутку нашої землі саме після страшного голоду 1933 року. Мені треба було дістатися з Кременчуку Дніпром до Переволочної, звідки мав я їхати до Кишеньків.

Висів з маленького дніпровського пароплава, човном переплив через вузеньку смугу води, одну з Дніпрових течій, і став на лівому березі.

Ось вона, Переволочна! Низький берег, пісок і той запах Дніпрової води та водяних рослин, що й тепер пізнав би його серед тисячі інших. Українське село совєтської доби: подвір'я без тинів, без господарських будівель, де-не-де залишилась обшарпана клуня, порожня і сумна.

Десь знайшовся візник шкапина в нього убога, але до Кишеньків довезе — близько. Переїздимо селом і візник розповідає, показуючи батогом, як оті колодязі були повні трупів, бо копати могили не було кому. Показує на порожні хати, без хазяїнів, говорить про матерів, про дітей, замучених голодом.

Ось вона Переволочна, ось вона Україна! Тарахкотить убогий віз, снуються думки, линуть туди, за Дніпро, куди пішла перша еміґрація. І так ясно встає причиновий зв'язок між нашими поразками і цим страшним, замученим селом. Ще ближчими і зрозумілішими стають ті люди, що пішли на чужину.

Після того багатьом із нас прийшлося перейти свою Переволочну, щоб опинитися на іншому березі.

Ми не кращі і не гірші за тих, хто живе в Україні. Ми просто належимо до „живих мертвих і ненароджених земляків", як Шевченко назвав вічну Україну. Ми частина нації.

Але ми можемо більше сказати, більше зробити. Все, що еміґрація робить доброго, має вартість тільки тому, що ми справді частина нації, і зв'язок з нею не врветься. Серед сумнівів і втоми, що неминуче огортають людину на чужині, цей животворчий струм єднання з Україною — наше найбільше багатство.

ПРОЩАННЯ

Ти так любила квіти,
 і тобі
Принесли їх багато
 на прощання,
Конвалії, прозорі,
 як світання,
Пахучі гіяцинти голубі...

Була весна, коли
 тебе ховали,
Була синь неба — наче
 шовк хрусткий,
І перші прохолодні
 пелюстки
З вишень квітучих
 легко облітали...

І плакали усі:
 хто добре тебе знав,
Хто трохи знав і хто
 не знав ніколи,
Усі серця стискалися
 від болю
І спів сумний над
 цвинтарем лунав.

І вітерець-пустун летів
 над кладовищем,
І жайворонок в небі —
 як струна...
Твоя труна, твоя
 сумна труна
Здавалося, підносилась
 все вище.

О, як нам боляче
 було ховать
Гаряче серце —
 в глибину могили
І небо те — ти так
 його любила! —
Від тебе, ніжної,
 навіки відривать.

АЛЛА КОССОВСЬКА

ПЛЯҐІЮЮТЬ І КРАДУТЬ

Переглядаючи совєтську пресу, все частіше можна зустрітися з дискусією на тему досить поширеного в совєтських наукових колах пляґіяторства і навіть з випадками звичайних крадіжок — привласнення совєтськими авторами ненаписаних ними творів.

Дуже характеристичне світло на типові з цього погляду відносини в совєтському науковому світі кидає справа совєтського професора І. І. Шелимаґіна, якому прилюдно поставлено дуже прикрі закиди у численних фактах пляґіяторства, виявлених у його опублікованій окремою книжкою і в скороченому вигляді докторській дисертації. З цими закидами виступили відомі совєтські науковці, кандидати правничих наук і доктори. В гарячу оборону проти нібито „безпідставних" закидів взяв їх орган правління Союзу письменників РСФСР „Литература и Жизнь" в числі з 28 травня м. р. Після десятьох місяців перевірки даних і доказів, приведених у фейлетоні цієї газети п. н. „Заклятый друг", згадана група науковців виступила в московських „Ізвєстіях" (в числі з 13 березня ц. р.) з окремим листом, в якому гостро засуджує нефортунну спробу оборони очевидного пляґіятора. „Литература и Жизнь" не залишилася в боргу, з відповіддю і надрукувала листа доктора економічних наук (отже людини з найвищим совєтським науковим титулом) А. Ф. Яковлева, в якому цей останній заявляє, що він перевірив справу „обвинувачень проти І. І. Шелимаґіна з доручення Вищої атестаційної комісії при міністерстві високої освіти СССР і за згодою президії згаданої комісії відкинув усі ці обвинувачення, як безпідставні". В листі проф. Яковлева наведено далі прихильні відзиви різних совєтських знаменитостей про інкримінований твір Шелимаґіна п. н. „Законодательство о фабрично-заводском труде в России", навіть таких, як академік А. Панкратова, проф. А. Сідоров, проф. І. Удальцов, спеціялістка в ділянці трудового права, доктор правничих наук і професор Е. Данілова та ін. Всі вони, оті „світочі" совєтської науки визнали монографію Шелимаґіна, за яку він одержав титул доктора економічних наук, „великим вкладом в марксистсько-ленінську наукову літературу". В дальшому — проф. Яковлев (він же й доктор економічних наук) цитує рішення „високої атестаційної комісії" міністерства освіти СССР про затвердження за Шелимаґіним наукового ступеня з 1954 року і про зняття всіх обвинувачень проти нього з-під розгляду в 1957 р. Не обмежуючись цим, професор Яковлев наприкінці свого листа намагається імпутувати, що виступи з обвинуваченням у пляґіяторстві проти Шелимаґіна викликані бажанням його опонентів закрити за „димовою заслоною" свої „теоретичні розбіжності" з ним.

Не зважаючи на листа проф. Яковлева і на цитовані ним відзиви совєтських „авторитетів", група (16 осіб) совєтських юристів — усе кандидати та доктори правничих наук і навіть „заслужені діячі науки" — виступила в „Ізвєстіях" (в числі з 16 квітня ц. р.) з основною статтею п. н.: „В защиту науки", в якій чорним на білому доказують, що високо оцінена, як марксистсько-ленінська, праця проф. Шелимаґіна — це здебільша пляґіят, списаний з праць меншовика М. С. Балабанова і кадета (конституційного демократа), а потім еміґранта А. Камінки, і що в тій праці можна встановити яких 300 наявних запозичень з чужих джерел і думок, переплетених „марксистсько - ленінськими" фразами. Далі автори статті стверджують, що позитивні відзиви Панкратової та інших про твір Шелимаґіна були зроблені „з чемности", ще до появи його твору книжковим виданням. Надруковані в часописі „Литература и Жизнь" фейлетони і лист проф. Яковлева характеризують вони, як „недопускальні методи газетної роботи" і як намагання „прикрити" пляґіятора.

Проводять такі „сделки" московські учені не тільки в Москві, але й на Україні. Факт крадіжки мистецького твору виявив недавно і український підсовєтський музикознавець та історик української музики Валеріян Довженко у своїй статті п. н. „Повернути народові видатний твір минулого", надрукований в київській „Радянській Культурі" ч. 24 з 22-го березня ц. р.).

Як виходить із статті В. Довженка, в 1948 р. композитор Гольдштейн, переглядаючи папери будівельного комітету оперового театру в Одеському обласному архіві МВС, знайшов партитуру невідомої досі симфонії українського композитора першої половини XIX сторіччя Миколи Овсянико - Куликовського (1787 - 1846), написаної на відкриття Одеського театру в 1809 році. Гольдштейн, підготовив і влаштував виконання цієї партитури 20 грудня 1948 року, а потім підтвердив факт знахідки і авторство М. Д. Овсянико - Куликовського на закритому прослухуванні цієї симфонії в Києві в січні 1949 р. Фахова музична критика ствердила тоді високу мистецьку якість, композиторську майстерність і яскравий український національний стиль новознайденої „симфонії на відкриття Одеського театру".

А проте, коли у зв'язку з цим, Комітет у справах мистецтв при Раді міністрів УССР поставив питання про передачу оригіналу симфонії, як видатної мистецької пам'ятки у власність держави, Гольдштейн почав мотати справу, твердячи, що ніякого оригіналу в нього немає. Не виявили оригіналу і всі розшуки підсовєтських мистецтвознавців в Одеському облас. архіві. Оригінал зник без сліду. На вимогу звернути оригінал або хоч би тільки фотокопію симфонії, М. Гольдштейн відповів, що оригінал він передав для дослідження академікові Б. Асафієву в Москві, а Комітетові в справах мистецтва передав з початком 1949 року тільки фотокопію титульної сторінки, яка виявилася пізніше „зловмисною підробкою". Того ж 1949 року М. Гольдштейн виїхав з України до Москви, звідки в листах до українських установ і мистецтвознавців в Києві та Одесі

(Закінчення на стор. 4-ій)

Василь Мудрий

ГОЛОСИ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ ПРО VII КОНҐРЕС

Сьомий Конґрес Американських Українців, зорганізованих в УККА, вже давно поза нами, але голоси про нього в українській пресі продовжуються ще й досі. Серед цілої низки статтей можна розрізнити не мало категорій, але найкраще буде поділити їх на дві групи. До першої групи треба врахувати статті, в яких автори, обговорюючи VII Конґрес, відмічують у ньому деякі недостачі, але роблять це коректно і намагаються дати якнайкращі, на їх думку, поради, як і що треба робити, щоб УККА міг якнайсправніше виконувати своє завдання. Такі голоси преси можна тільки вітати, бож їх критичні завваги мають позитивний характер.

Але в українській пресі появились і статті, які пройняті духом неґативізму при оцінці цього Конґресу. Не признаючи або не знаючи об'єктивних умовин творення коаліції УККА, ані не приймаючи до відома факту, що ця коаліція, зложена з дуже різних під суспільно-політичним оглядом організацій та ідеологічних груп, є вислідом українського внутрішнього компромісу, — ці неґативні критики бажають, щоб УККА став такою організацією, яка задовольняла б виключно їх побажання, і нічого більше. — Для них цей Конґрес був і не підготований, був і зле проведений, члени екзекутивних органів самі себе, мовляв, висували в кандидати і самі себе вибирали. На Конґресі не було, мовляв, ні одного політичного реферату, а під політичним аспектом промовляли тільки американські гості (а дві точки порядку нарад з такими рефератами члени чи учасники Конґресу чомусь зчеркнули з порядку!..), дискутанти не мали часу висловлювати своїх думок і побажань і, нарешті, Сьомий Конґрес не дав кардинального й радикального ліку на те, як би то одним махом чи одним розчерком пера зліквідувати ворожнечу деяких груп на місцях, з тим, щоб кожну з них задовольнити.

Ці неґативно наставлені до Конґресу автори не врахували до позитивів Конґресу навіть живої дискусії над справою зміни статуту, внаслідок якої Конґрес зобов'язав екзекутивні органи УККА до підготови цих змін. Це мабуть тому, що для цього роду критиків той факт не був ані важним, ані найважнішим. Їм залежало мабуть на тому, щоб просто „переїхатись" по передовій, американсько-українській репрезентативній та політично найактивнішій установі для свого внутрішнього вдоволення. Обставина, що таким писанням вони, — хоч-не-хоч, — можуть причинитися до підриву довір'я для тієї відповідальної й необхідної установи серед деяких кол українського громадянства для них, як видно, це теж не важне.

Ось погляньте, прошу, що написав один публіцист на сторінках мюнхенського „Українського Самостійника" (число за квітень 1959 р.) про діячів УККА: „Люди, які мають по 5-6 різних громадських становищ і не можуть (та зрештою і не завжди вміють) з них вив'язатися, старалися ще за додаткові почесті. Вони добре знають, що не дадуть там жадного вкладу і нічого не зроблять, що на місці, де вони сіли, можна б цілком добре поставити великий нуль!.." Автор цих вимовних рядків під кінець статті хвалить голову УККА Добрянського і припечатує цю похвалу таким „дидактичним" поученням: „він повинен трохи більше уважати на формулювання своїх думок, яке часто буває занадто шорстке і претенсійне".

Самозрозуміле, що від такої „критики" УККА не послабить своєї діяльности. Бо життя йде вперед. Воно не чекає на тих, що невдоволені, доки вони не задовольняться. УККА як установа живе і працює, бо в суспільно-політичному житті української збірноти в ЗДА не може бути в теперішніх часах пустки. Треба зірити, що ті українці, які є діяльні в організаційній мережі УККА і здають собі добре справу з його праці, напевно знайдуть стільки підтримки серед широких кол американсько - українського громадянства в ЗДА, що воно забезпечить для УККА не тільки успішну, але й значно поширену працю для найвищого національного добра.

На останньому Конґресі виступало кільканадцять сенаторів і конґресменів. Усі вони з признанням висловлювалися про працю УККА. Коли б не було тієї праці, то вони (але чи тільки вони?!) знали б замало або й нічого про українські справи. Вже самі періодичні видання УККА („Квартальник" і „Бюлетень") в англійській мові виконували й виконують величезну інформаційну місію серед американців. Книжкові видання УККА мають поважний попит, але не серед українців, а серед деяких американців, серед американських університетських і міських бібліотек. Всі ці видання, на жаль, дефіцитові, бо українці їх не передплачують і не читають. Передплати українців не можуть їм забезпечити прибутковости. Ясна річ, що УККА міг би свою видавничу діяльність значно поширити, бо має доволі вже прийнятих до друку поважних праць в англійській мові. Але їх покищо друкувати не можна через недостачу відповідних фондів.

Тієї праці неперевершені з-поміж критиків не признають. Так само не всилі вони доглянути, що твориться в УККА поза видавничою справою. Популяризація серед американського політичного й законодатного середовища українських визвольних змагань при допомозі святкування річниць 22-го січня є виключно заслугою УККА. В цьому році в американському Конґресі, в обох палатах, виголошено з нагоди 22-го січня та молитов українських духовників більше промов на тему визвольних змагань українського народу, як за кілька останніх років разом.

УККА є членом загальноамериканських антикомуністичних організацій, в яких діє через своїх делеґатів та виконує добру роботу для української справи. Представники УККА беруть від ряду літ участь у влаштовуваних Колґейтським університетом дискусіях на теми американської закордонної політики. Там вони нав'язують живі контакти як з американськими, так і з чужинними впливовими діячами.

Виступи відповідальних і найвідповідальніших діячів УККА на телевізійних програмах з інформаціями про українську проблематику, виступи на спеціяльно влаштовуваних дискусійних вечорах в кількох університетах, присвячених теж українським справам, мабуть не повинні належати до категорії неґованих безоглядними українськими критиками проявів діяльности УККА. А все одно вони про цю працю чомусь не хочуть знати.

Теодор Курпіта

ПРОТОКОЛ ГОВОРИТЬ

(У 50-ліття 221 Відділу УНС в Шикаго)

(7)

13 вересня 1931 р. „Предсідатель завзивав членів щоби взяли участь в балю котрий устроюють злучені товариства на вікно. Тут виренула справа про ухвалення 25 дол. на чищення галі минувших зборів", де має той баль відбутися. 13 грудня 1931 р. предсідник з прикрістю констатує, що баль приніс лише 49 долярів 27 центів чистого прибутку. 10 січня 1932 р. секретар річних зборів П. Лучків пише в протоколі: „Справу що до вікна в церкві віддано Екзекутиві до полагадження". 8 березня 1932 р. подає Мартин Барабаш, що на 3-ох товариствах, „котрі зобов'язалися вікно вимальовати ще позістає 288 дол. І. Шпікула запитує длячого має коштувати 1450 дол. наколи мало коштувати лише 1,250 долярів. Барабаш пояснює, що за плян длятого ціна піднеслася"... 12 червня відпоручники 3-ох братств ухвалюють на ту ціль черговий пікнік. 11 червня 1933 р. „ухвалено внесок брата М. Барабаша і Чорнописького щоби зробити на виплачення вікно пікнік. се віддано для уряду і брата М. Барабаш". Із протоколу під заголовком „Збори з 13 авгуcта 1933" довідуємось, що з того пікніку „чистого приходу було 115.38 дол. віддано на руки Отця Журавецького котрий дав посьвідку. а єще остало довгу на вікно 102.80 дол." Дня 13 травня 1934 р. місячні збори постановляють улаштувати на сплату довгу враз із іншими братствами черговий пікнік. Протокол з 18 липня 1934 р. подає, що на тому пікніку „зробили чистого доходу 78 д. так що ще зістало довгу 26 д. виходит на брацтво 8.75 д. Внесок брата І. Щпікули аби дати скаси і зробити конец. Внесок Барабаша аби ще можна продати кілька тикетів тим котрі нибули на пікніку. Внесок Беряка щоби продати що можна а решту дати скаси. Відтак приступило кількох членів і купило 9 тікетів що зробило 3.15 д. а 5.60 позістало довгу. Справа ни скінчена".

Слушною патетикою закінчує рекордовий секретар свій протокол. Справді „справа ни скінчена", але скінчене вікно. Чудовий вітраж у церкві св. о. Миколи горить каскадою барв досьогодні й стоїть пам'ятником вложеної віри і труду тих, які рішились на ту коштовну мистецьку окрасу рідної святині далеко від скиб рідної землі.

Але на тому протоколі взаємовідносини церкви й 221 Відділу не кінчаються. Хоч у Відділі змінюються члени Управи, а в церкві парохи, співжиття обох українських інституцій триває далі і далі виходить обом їм на користь і славу.

Тимко Кривов'яз, пишучи протокол із чергових річних зборів, занотовує на 154 сторінці широким неслухняним почерком: „...прийшла прозба від Чина Отціїв Василїн, з прозбою прийшов Ігумен От Федорович аби позичити два тисячі долярів на сплату довгу нашої церкви котрому речинець виходит і рати мусит шукати грошей де є можливо а з том прозба єст брацтво Стефана. Дискусії вивязала ся досит довга. Матвіїв Григорій внесок аби позичити на короткий час $2,000 поперали сю точку внесення Ізидор Левтюх, Барабаш Март. Рурка Мих. Тарас Шпікула просив аби не вифосував мітінґ усіх грошей. Те саме говорив ... Карпа аби єго при уряді не оставити без що найменше 300.00 доль. Дальше говорив Др. Смук аби дати на якесь формальне внесенє 1000.00 а опісьля що як уряд братства міг єще до позичити 500.00 доль. Внесок зформовано звучав: Щоби позичити тисячу доль. на %3 пр. на рік а що уряд Братства може допозичити пятьсот доль. опісля єсли буде потреба. Наз борах було присутних 61 член і всї одно голосно підняли руки ніхто не був і Ухвалено позичите"...

На зборах 11 лютого 1934 р. фінансовий секретар Тарас Шпікула подає, „що наше братство позичило церкві Святого Отця николая на оден рік 1,500 слівно тисячу пятьсот на тим услівю що 500 дол можем витягнути коли тилько зайде потреба адругу рату 1,000 тисячу долярів від часу дня позички по рокови вцілости, з процентом %4".

По 5 роках записує рекордовий секретар С. Куропась у протоколі з 19 березня 1939 р.: „Справа грошей в о. о. Василіян — реферує п. Тарас Шпікула. Він доводить до відома що о. ігумен Сенишин повідомив його, що о. о. Василіяне небудуть більше платити проценту від 1,000 долярів які вони позичили у нашім братстві. Готові віддати гроші назад, або держати їх дальше без проценту. В дискусії забирають слово панове Олійницький і Барабаш. На внесення послідного поперте п. Марцінковським відложено цю справу на другі збори з огляду на мале число присутніх".

На других зборах „предсідник а відтак фін. секретар пояснюють справу... На внесення п. Лоняка поперте п. Марцінковським рішено відібрати від о. о. Василіян 1,000 долярів і віддати до банку. По внесенню надпрограмово говорили до того ще п. Кривовяз і Любас. Перший щоби гроші оставити у оо. Василіян, бо може вибухнути війна і гроші у банках непевні а другий за відібранням грошей"...

Як остаточно рішено пропозицію о. ігумена Амвроза Сенишина найближчі протоколи не подають. Але напевно для обох сторін рішено догідно, бо поправні стосунки між ними існують далі.

У протоколі з 9 липня 1939 р. читаємо, що „о. о. Василіяни просять о жертву на будову памятника з нагоди 950-ліття Хрещення України. Пам'ятник цей має стати на парохіяльнім кладбищі і коштувати ме 1,500 долярів. Товариство чи особи що зложать більшу суму гроша на цю ціль буде мати вирите своє ім'я на спеціяльній плиті що вмурується на пам'ятник. Пан Олійницький вносить щоби нацю ціль ухвалити з каси 15 долярів. Справу розглядано з одного і другого боку а вкінці рішено приняти внесення п. Олійницького з тим, що є отворена збірка на цю ціль. На місці зібрано нацю ціль 6.50".

На місячних зборах 14 липня 1940 р. секретар відчитує листа з парохіяльного уряду „вправі приїзду епископа Бучка до Шікаґо. о. Василіяни просять наше братство до участи в привітанні епископа. На внесення п. Лоняка поперті п. Гойом рішено взяти участь... і на цю ціль ухвалено 5 долярів... з тим що як буде треба більше то можна буде на других зборах про це поговорити"...

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

З'їзд Реґенбурзької Гімназії

У вересні цього року абсольвенти 1949 р. української гімназії в Реґенбурзі для відзначення 10-ої річниці матури плянують влаштувати товариську зустріч, і з'їзд усіх учнів і професорів колишньої гімназії в Реґенбурзі. З'їзд відбудеться на Союзівці в першій половині вересня. Союзівка є чудовим місцем для з'їзду, серед природи, далеко від міського шуму, учасники будуть забезпечені всіми вигодами відпочинкової оселі. Післявакаційний час вибрано тому, щоб учасники мали змогу у своєму колі, в дійсно дружній і теплій атмосфері провести час зустрічі, ще раз переживаючи свої юні дні незабутніх шкільних років.

З нагоди зустрічі хотілося б коротенько згадати „історію" Реґенсбурзької гімназії, одної з кращих на американській зоні в Німеччині. На жаль, я не маю жадної статистики, і точних дат; якщо б хто з п. професорів або кол. учнів мав якісь дані чи кращу пам'ять — дуже радо повітали б їх доповнення чи спомини, переслані на нижче подані адреси.

Заснувалася гінаазія восени 1945 р., коли серед скупчених українців у Реґенсбурзі знайшлися ентузіясти, які зуміли притягнути молодь шкільного віку, щоб не марнувалася в еміґраційних злиднях. Початки були тяжкі, бо ж не було приміщення, кваліфікованих вчительських сил, а про підручники не могло бути й мови. Та й самі учні, жертви воєнних подій, мали найрізноманітнішу підготовку, — деяким війна кілька разів переривала навчання. Спочатку навчання відбувалося на дві зміни в самому місті в приміщенні українського комітету, де часто холод заставляв сидіти й стояти в плащах. Друга зміна звичайно не могла мати повних годин, бо восени темніє скоро, а світла в приміщенні не було... Але якось не було нарікань, коли учні групами бігли вузькими вуличками Реґенсбурґу на оселю Ґанґгоферзідлюнґ, де містився табір. Для тих, що мешкали поза табором, зорганізовано дівочу і хлоп'ячу бурсу.

В зимі 1945 р. український комітет розв'язано, і німці забрали приміщення, і так школа опинилась цілком без даху над головою. Але дирекція не здавалася, і навчання якийсь час проваджено в кілька змін у дівочій і хлоп'ячій бурсах. Кімнати були малі, бракувало стільців, і часто учням приходилося сидіти прямо на підлозі, тримаючи зошити на колінах. Напевно багато ще й дотепер пригадують, як проф. Котис, не маючи таблиці, малював рисунки із зоології... на власній течці.

Завдяки наполегливости і невтомности директора гімназії, св. пам'яти М. Величка, як теж завзятости професорського складу і самих учнів, які навіть відмовились від різдвяних вакацій, відвойовано в УНРРА приміщення в шпиталі на оселю. Від тоді навчання пішло врегульованим способом. Число учнів зросло кілька разів, і вони мали досить просторі кімнати, справжні лавки і таблиці. Якою приємністю, після стількох поневірянь, було сидіти в теплій, ясній кімнаті, на добрій лавці, і відчувати себе „справжнім" учнем! І ми дійсно цінили і любили свою школу.

В 1946 - 48 роках школа дійшла до найбільшого розвитку, і жила своїм життям. Зорганізовано добрий хор, який щонеділі співав у церкві до Служби Божої, був драматичний гурток, який разом з хором не раз понисувався перед мешканцями табору, влаштовуючи вистави і концерти, та академії. Жваво працював Літературно - історичний гурток, була Марійська дружина, різні спортові групи. Одним словом, гімназія процвітала, і її життя плило повним руслом.

При кінці 1948 року дещо послабла праця в школі і учні і професори масово почали виїздити до інших країн, а головно до Америки. Матура 1949 року була останньою, і незадовго після неї табір на Оселі розв'язано а людей перевезено до інших таборів. Найбільше реґенсбурзьких попало до Ульму, де гімназія під іншою дирекцією продовжувала навчання. Там відбулася ще одна матура, яку здавало 7 чи 8 осіб.

Згодом і той табір розв'язано, і так скінчила існування реґенсбурзька гімназія, яка нам, учням, дала дуже багато. Крім науки і виховання, ми там навчились цінити і любити своє, там починали формуватись наші світогляди та характери, там ми зжилися між собою, творячи одну велику родину. Багато гарних споминів залишилося пов'язаних з нашою гімназією, багато дружніх ниток лучать її колишніх учнів, багато теплої вдячности і пошани відчувається до її професорів.

І от, в 10-ту річницю останнього її випуску з'їдемося по можливості всі на зустріч, щоб спільно і в дружній атмосфері „мило згадати той час, як ми ще до школи ходили"..

Всіх зацікавлених прохається подати свої адреси і евентуальні завваги чи побажання до: Людмила Ярко-Почтар, 58Леслє Стр. Нюарк, Н. Д. тел. Ес 5-1646 або: Юрій Карапінка, 163 19-та Евню, Ірвінгтон, Н. Дж., тел. ЕС — 3-6591.

Людмила Ярко-Почтар

„Невольник" на сцені в Бріджпорті, Конн.

В 1958 р. місцева українська громада придбала новий Український Народний Дім з великою імпрезовою залею і і культурно - організаційне життя в Бріджпорті почало проявляти посилену активність. На рахунок цієї активности треба вписати в першій мірі заснування Тов-а Пласт-Прият, а при ньому Аматорського Театрального Гуртка, при якому згуртувалася поважна кількість молодих і старших громадян - аматорів, ентузіястів українського театрального мистецтва.

Вже в першій половині року свого існування, гурток під проводом Управи Пласт-Прияту поставив дві вистави. У вересні 1958 р. комедію на 2 дії „Жених", а 29 березня 1959 р. історичну драму на 5 дій Карпенка Карого „Невольник". Спочатку здавалося, що аматори, в більшості новики на сцені, взялися за надто поважну і тяжку драму, а в декого були навіть побоювання, що вона не піде, тим більше, що на це не позволять обставини у зв'язку з зарібковою працею, яка стояла на перешкоді у підготовці вистави. Але сильна воля, завзятість, наполегливість та жертвенність вільним від праці часом (проби відбувалися тільки в неділі), зробили своє, виставу підготовано і вона пройшла надсподівано добре і зробила помітне враження на глядачах, які виповнили залю по береги та з напруженням слідкували за її ходом, переживаючи разом з Яриною і Степаном їхню трагедію. За ці переживання, за повний посвяти труд належиться виконавцям поодиноких роль і усім тим, що мали якенебудь відношення до підготови цієї вистави, тим, що побудували а опісля поширювали сцену, малювали декорації, паням, які шили костюми — велике признання і подяка. Їх всіх супроводили по виставі щирі бажання глядачів, успіхів в дальшій праці над плеканням такого занедбаного на американському ґрунті українського театрального мистецтва.

В. Ч.

Жива газета в Балтиморі, Мериленд

12го березня в нашому місті в приміщенні місцевої „Самопомочі" та з ініціятиви тієї рухливої організації, в год. 6 вечора, відбулася вперше — „Жива газета". Ця ще з таборів відома імпреза, як видно з часописів, набирає популярности і признання.

Р різноманітній програмі було все: політика, наука і гумор. Після інформаційного вступного слова голови нашого Відділу п. Емануїла Приступи, політичний огляд останніх подій побудований на найновіщих книжкових і журналістичних новинах з цікавим і оптимістичним коментарем чергувався з такими актуальними і дбайливо опрацьованими темами як „Трагікомедія Пастернака і його книжки д-р Живаґо"; „Українські гроші доби нашої державности"; „Боротьба за свободу поневолених большевизмом народів і становище ЗДА"; „Враження з VII Конґресу УККА у Вашинґтоні" і „Гумор до смаку і кольору Керницького і Понеділка".

Політичний коментатор програми п. Анатоль Булавка вияснив суть большевицького, ракетного шантажу у т. зв. „Берлінській кризі" і вдало закінчив висловом з останньої книжки про СССР колишнього кандидата на президента ЗДА Адлея Стівенсона: „Ми маємо найвищу нагоду жити в умовинах економічної системи, що згідно історичній науці є мрією більшости народів у світі. Усвідомлюючи цілковито факт, що ця система є в небезпеці — я не маю сумніву, що ми зробимо". Що на „большевицькому лже - парнасі" нічого не змінилося, це доказав професор Микола Хома, аналізуючи творчість Б. Пастернака і політичне тло його трагікомедії.

Від п. Остапа Хархаліса почули слухачі, що українські гроші доби визвольних змагань 1917 - 1920 були як на той революційний час і стабільні і мали довір'я українського народу. З побожним і дійсним пієтизмом оглядали ми такі рідні і прекрасні карбованці і гривні. Про недостатньо використану у „холодній війні" потенціяльну силу поневолених большевизмом народів говорив п. Іван Радь. А вже найприємніше було почути, що український Конґресовий Комітет на Конґресі у Вашинґтоні вибрав коаліційну Екзекутиву і підписав одноголосно державницьку декларацію, і що вплата національного датку — це справа національної і особистої чести кожного свідомого українця та святий обов'язок переконати збайдужілого. Конферансієрка, гумор і враження з VII Конґресу УККА у Вашинґтоні належали до п. А. Булавки. Після закінчення газети відбулася пожвавлена, конструктивна дискусія, в якій взяли участь: о. Василь Булавка, п. Климентій Баб'як, п. Павло Калиновський, п. Данило Пісецький, п. Емануїл Притула і п. Остап Хархаліс. Віримо, що редакційні колеґії наступних видань „Живої газети" створять її ще цікавішою та актуальнішою.

А. А.

Д-р РОМАН МАКСИМОВИЧ АСИСТЕНТОМ ПРОФЕСОРА НА УНІВЕРС. ВІЛЯНОВА, ПА.

Довідуємося, що д-р Роман Максимович, колишній член проводу Українського Студентського Об'єднання Інсбруцького університету, Австрія, одержав номінацію на асистента професора на відомому католицькому університеті „Вілянова". Він ще на Інсбруцькому університеті в 1945—49 рр. вирізнювався здібностями, як також успішно вив'язувався з громадських обов'язків. В 1950 р. прибув до ЗДА і вступив на Пенсилвенійський університет у Филаделфії, де в 1956 р. здобув звання маґістра біології, а в лютому 1959 докторат. Студіюючи, він рівночасно працював на тому ж університеті як дослідчий асистент, а крім того викладав ботаніку й біологію. З великим успіхом закінчив докторську працю „Квантитативна аналіза розвитку листя", яка буде друкована в „Американському Ботанічному Журналі". Університет Вілянова запросив його на члена факультету викладати біологію й фізіологію рослин.

Д-р Роман Максимович

Д-р Максимович одружився здочкою о. декана Головінського, п. Анною, й має донечку Лесю та двох хлопчиків, Андрійка й Нестора, які виховуються в українській родині.

З нагоди таких успіхів, товариші з Інсбруцького університету та місцеві знайомі висловлюють д-рові Максимовичеві ґратуляції. Нехай Бог щастить.

Михайло Диміцький

Український пяніст — сензацією симфонічного концерту

У концерті великої американської симфонічної оркестри "The Garden State Philharmonic Symphony," який відбувся 2-го травня в Томс Ривер, Н. Дж., як соліст виступив 16-літній український пяніст Роман Рудницький, виконуючи з оркестрою, під диригентурою Charles Blackman'a Ґріґа концерт а-моль. Звіти американських часописів з цього концерту одноголосно називають, чи пак вважають виступ Романа та його успіх просто сензаційним. І так Asbury Park Evening Press (з 4-го травня) помістила рецензію з концерту на першій сторінці, разом з фотографією Романа підчас виконання концерту, під заголовком „Юнак викликує ентузіязм в симфонічному концерті". В згаданій рецензії W. A. Prouty читаємо м. н.: „Роман Рудницький . . . стрункий і скромний, має довгі пальці пяніста і поведінку артиста. Юнак виявив своїм виконанням віртуозність просто подивугідну на його літа. Його виконання зробило таке враження, що після закінчення першої частини публика, всупереч принятому звичаєві, вибухнула спонтанічними оплесками. Після закінчення його викликали п'ять разів, аж поки він не заграв, як наддаток, Шопена Етюд Ц-моль оп. 25 . . ."

Роман Рудницький

Часопис New Jersey Courier (з 7-го травня) помістив знимку Романа з китицею квітів в руках, зняту підчас коли він кланявся, дякуючи публіці; поверх цього чотиришпальтовий заголовок: „Виступ Романа Рудницького кульмінаційною точкою концерту". В рецензії читаємо: „. . . . Виконання Романом Рудницьким трудного та мелодійного концерту Ґріґа А-моль було без сумніву кульмінаційною точкою вечору. Рудницький нетільки запрезентував непомильну техніку, але своєю глибокою інтерпретацією він показав таку мистецьку зрілість, що не хотілося вірити, що йому тільки 16 літ. . . Молодого соліста нагороджено бурею оплесків . . ."

Часопис The Ocean County Sun (з 7-го травня) теж помістив світлину Романа пі; час гри (з диригентом Блекман'ом на задньому пляні) та звіт з концерту п. н. „Бажаємо успіху й ще більше успіху"! — які слова відносяться до дальшої праці оркестри. Про Романа читаємо: „. . . Виступ Романа Рудницького в суботу був для всіх присутніх доказом, що не треба далеко шукати, щоб знайти першорядний талант. Його піяністичне майстерство було безсумнівним шпилем першорядного концерту . . ."

Цей виступ Романа Рудницького був, після восьми концертів „Архитвори для фортепіяна", які він грав цього сезону в Ню Йорку та Филаделфії, та концертів в готелю „Барклей" та в клюбі „Космополитен" у Филаделфії — оба наслідком здобуття першої нагороди на конкурсі Young Musicians Musicale, його одинадцятим в цьому сезоні. А в три дні пізніше, 6-го травня, він виступив з концертом в Bryn Mawr, Пенсилвенія; в міжчасі також в Святочній Академії-концерті з нагоди 20-ліття Карпатської України у Филаделфії.

З НОВИХ ВИДАНЬ

Західня Україна під большевиками

Так називається збірник статтей, чи краще сказати, спогадів про першу большевицьку інвазію в 1939 - 41 рр., що вийшов накладом НТШ за редакцією Мілени Рудницької*).

Підкреслюю з натиском, щоб не було непорозуміння, — спогадів, а не дослідів. Але це не значить, що книга не має яукової ваги. Ні, в ній зібраний матеріял першої ваги для історика першої большевицької інвазії на наші західні землі.

Червона Москва охрестила захоплення цих земель „визволенням" Західньої України.

Матеріял, що його подає Збірник, заперечує це твердження. Не визволення, а всебічне поневолення принесла Західній Україні большевицька інвазія. Червона Москва довершила давню мрію білого Петербургу — знищити ненависне „мазепинське гніздо".

Ті, хто пережив московське „визволення", можуть не тільки з чистим сумлінням на 100% підтвердити правду подаваних у Збірнику фактів, але й багато чого додати з власного досвіду, з власних переживань і спостережень.

Збірник охоплює, можна сказати, всі сторони життя захопленого червоними москалями краю. Тут є й похід їх проти релігії, і панщина для селян замість вільного землеволодіння, каторга для міських робітників, засуджених тяжко працювати за марну заплату, що не вистачала на життя, й спролетаризовані ремісники, й неволя духа, передусім для інтелектуальних працівників, засуджених писати не так, як велить їм совість, а на догоду режимові, Прокрустове ложе для науки, спотворення шкільництва й судівництва, свідоме нищення українських культурних осягів, з таким трудом здобутих, а попри все це — нечуваний терор, тортури по казематах НКВД, вивози й мордерства невинних жертв червоної інквізиції. І хамство й брутальність завойовників та брак примітивної законности.

Все це зафіксоване в Збірнику п-і М. Рудницької на вічну ганьбу поневолювачів. Факти, що їх подає її книга, можуть видаватися тим, хто сам не пережив большевицької неволі, просто неймовірними, а проте вони не плід ворожої режимові фантазії, а щира правда, розповіджена людьми з різних прошарків західньо - української людности. Вони ж не змовлялися між собою, щоб змалювати заведений большевиками лад чорними фарбами, а оповіли, що бачили, чули, що пережили, чого були свідками. І те, що оповіли, часом виглядає, як гротеск, а проте це не вигадка оповідача, не злобний анекдот, а вирвані з живого життя факт чи епізод. І таких, просто неймовірних фактів повно у Збірнику. Годі їх тут наводити. Їх повно.

Слід тут сказати, як склалася книжка п-і Рудницької. Повернувшися з еміґрації до Львова у вересні 1941 р. (треба сказати, що п-і Рудницька якийсь час перебувала під большевиками й навіть працювала, але врешті мусіла втікати) — провадила вона розмови з людьми різних професій і робила з цих розмов записки, або й замовляла статті. Оці розповіді зроблені по недавно перебутих досвідах, носять на собі сліди пережитого, що робить їх дуже живими, безпосередніми. Тому читаються, як якась повість, жахлива повість.

Хиба збірника — якщо це взагалі можна назвати хибою — часті повторення, що трапляються в різних спогадах. Але це неуникнена річ, яку редакторка не могла усунути, бо ж її збірник це не зведення анкетних даних. Та ця „хиба" зовсім не шкодить книзі. Можна очевидно пожаліти, що переважна більшість свідчень анонімова. Авторський підпис найкращий арґумент на користь правдивости розповідженого. На жаль анеімовість супроти завідомого визволителями ладу цілком зрозуміла: одні автори перебувають за залізною заслоною, а другі, хоч живуть у вільному світі, не хотять наражати своїми ревеляціями своїх рідних, що залишились в краю.

Книжка зачинається Словом Покійного Митрополита Андрея, написаним свого часу для задуманого п-і Рудницькою Збірника, та виказом большевицьких жертв і звірств.

З усіх розділів Збірника найжахливіший 7-ий, де мова про червоне „правосуддя". Не знати, котра стаття цього розділу найболючіша. Всі вони оповідають про неймовірні знущання з в'язнів, проте, мабуть, особливо зворушлива розповідь Матері Ігумені про 47 допитів, які вона мусіла витерпіти в НКВД. Варто зазначити, що в цьому розділі маємо спогади покійного д-ра Костя Левицького про його в'язнення в Луб'янці.

В цілому Збірник заслуговує на нашу увагу. Його особливо слід рекомендувати тим із т. зв. „старих еміґрантів", що ще вірять брехливій пропаганді про „рай" для трудящих на підсовєтській Україні. А такі байки оповідають тут не тільки большевицькі наймити, а на жаль, і деякі наївняки.

Кінчаючи скажу, що маю застереження щодо назви моєї статті — „Книжка на паліво". Большевики книжок не палили, але вивозили їх на фабрики для перерібки на папір. Але, очевидно, це дрібниця.

Володимир Дорошенко

*) Західня Україна під большевиками IX 1939 — VI 1941. Збірник за редакцією Мілени Рудницької. Наукове Т-во ім. Шевченка в Америці. Ню Йорк 1958, 8°, стр. 494.

ОГОЛОШЕННЯ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

НЮАРК, Н. Дж. — Т-во ім. „Чорноморська Січ", Відд. 14, подає до відома, що Місячні Зборя відбудуться в середу, 20-го травня 1959 р., в год. 7:30 веч., під ч. 508 — 18 Еве. в Січовім Домі. Проситься прибути на Збори. — М. Васараб, пред.; М. П. Отрок, секр.

АПЛІКАЦІЇ НА ПРИЙНЯТТЯ на КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА
Українського Народного Союзу
на „СОЮЗІВЦІ" в Кергонксон, Н. Й.
9-го СЕРПНЯ — 3-го ВЕРЕСНЯ 1959 року.

Ім'я ....
Адреса ....
Вік .... Член УНСоюзу, Відд. ....
Знання української мови: — добре; слабе; дуже слабе.
Залучаю на рахунок оплати: $..........
(Повна оплата курсів є $ 120.00. Половину належности треба вплатити з аплікацією).

Ювілейна Студентська Конференція в Балтиморі

(Закінчення зі стор. 1-шої)

шого президента об'єднаного ЦЕСУС-а в 1947 р., д-ра Василя Рудка, провідника НОУС в Німеччині і д-ра Олега Федишина, першого президента СУСТА. Ювілейну доповідь п. н.: „В авангарді модерного українства" виголосив ред. Бог. Кравців, даючи в ній огляд ідейних течій в українському студентстві і студентських починів та участи в деяких суспільно-політичних рухах останнього сторіччя. На дальшу програму конференції склалися доповіді д-ра Василя Маркуся, президента ЦЕСУС-а 1952-1953 років, Осипа Зінкевича, кол. секретаря ЦЕСУС-а, д-ра Марка Антоновича, голови студентських орґанізацій і редактора студ. видань в ЧСР, Павла Дорожинського, кол. президента ЦЕСУС-а, Зенона Кравця, теперішнього президента Союзу Українського Студентства Америки і Лева Винницького, президента Союзу Українських Студентів Канади. Усі доповідачі дали перегляд організованого студентського життя за останніх 50 років, розкриваючи і насвітлюючи не раз цілком невідомі досі сторінки з історії українського студентства і його ролі в політичному житті. Закрив конференцію коротким словом Мих. Пилипчук, голова Української Студентської Громади в Балтиморі. В програму конференції увійшла теж мистецька частина з участю студентського хору під кер. о. А. Ілінського, Ліди Чумак, Юрка Ілінського й Оксани Мацюрак. В другому дні, в неділю 17 травня учасники конференції й гості взяли зорганізовану участь в церковних Богослуженнях і потому в товариській зустрічі, що відбувалася в околиці Балтимору.

Гертер відвідав Рим. — Італія за тверду поставу супроти Москви

Женева. — Підчас дводенної перерви в Женевській конференції міністрів закордонних справ у Женеві, державний секретар Крістіян Гертер у товаристві двох своїх найближчих співробітників та італійського обсерватора на згаданій Женевській конференції — відвідав Рим. Після півгодинної візити в президента Джованні Ґронкі, Гертер перевів у палаці, прикрашеному для достойних чужинецьких гостей, у Віллі Мадама, тригодинну конференцію з італійським прем'єром Антоніом Сені, міністром закордонних справ Італії Джузеппе Пелла й іншими високими італійськими державними урядовцями. Після закінчення конференції державний секретар заявив, що в усіх заторкнених справах стверджено повну однозгідність думок. За пресовими твердженнями, італійські державні мужі наполягали на збереганні супроти Москви твердої постави. Італія — коментує американська преса стурбована ревністю, з якою Англія шукає згоди з Совєтами у сподіванні користей з англо - совєтського товарообміну. Італійські державні мужі лякаються, що англійці в цій своїй ревності готові злегковажити собі інтереси континентальної Европи. Сама Італія особливо експонована, маючи під своїм боком совєтські бази на терені і водах Альбанії. Тому Італія є проти всякого послаблення західніх збройних сил. Гертер буцім-то запевнив Італію, що коли б прийшло до поширення складу Женевської конференції, то ЗДА будуть домагатися передусім членства Італії в конференції. В суботу вночі Гертер вернувся до Женеви.

З СПОРТОВОЇ ХРОНІКИ

У дальших змаганнях за Чашу Американсько-Німецької Ліги, що відбулися в неділю, дня 17-го травня ц. р., УСК, Ню Йорк, виграв із Гарфілд, Пассейк, у відношенні 3:2. Резерва УСК-у зремісувала цього ж дня із резервою Готи 2:2. Юнаки УСК-у у змаганнях за чашу Американсько - Німецької Ліги виграли із юнаками Пассейку. Учні УСК-у зремісували із учнями Дойч Унґарн 0:0 і новаки УСК-у виграли із новаками Литовців 6:0.

Короткі Вістки

● **Шведський парлямент** прийняв одним голосом більшости — 115 проти 114 — закон про державну старечу пенсію у висоті двох третіх останньої платні. У Швеції нормально признається пенсію всім працівникам у віці 67 років, але можна зголошуватись у стан спочинку із відповідно зменшеною пенсією від 62 року. Особа, яка до 70-го року життя не матиме претенсій на пенсію — втрачає на неї право. Ця справа найбільше цікавить шведське громадянство.

● **До столиці Індії, Ню Делі,** прилетів Юджин Блек, президент т. зв. Світового Банку, що є формально одною з аґенцій Об'єднаних Націй, а фактично оперує головно американським капіталом. Він приїхав у товаристві свого заступника та двох інженерів - ірриґаторів з місією посередничити між Індією і Пакістаном в справі користування водами ріки Іиду, що живлять надберіжні хліборобські області цих країн. Юджин Блек хоче замирити Індію і Пакістан — що лежить в інтересі Америки — розбудовуючи фондами Світового Банку сіть ірриґаційних каналів у сточищі Іиду.

ПЛЯГІЮЮТЬ І КРАДУТЬ

(Закінчення зі стор. 2)

підтверджував далі авторство симфонії за М. Овсянико-Куликовським. Але, замівши всі сліди за оригіналом симфонії, М. Гольдштейн вирішив зробити автором симфонії самого себе. Про це нове „відкриття" він сповістив навіть окремим листом секретаря Спілки композиторів СССР Т. Хрєнникова, в якому написав, що „створюючи цей твір", значить симфонію на відкриття Одеського театру 1809 року, він „мав на увазі стилізацію симфонії в дусі кінця 18-го і початку 19-го століття". А своє попереднє твердження про авторство М. Овсянико - Куликовського він правдав несприятливими умовами, що, мовляв, не дали йому можливости розгорнути композиторську діяльність.

Вся ця справа видалася дуже підозрілою згаданому вже історикові української музики Валеріяної Довженкові, і він присвятив кілька років, щоб дослідити всі проблеми, зв'язані з симфонією. Перевівши докладну аналізу написаного буцімто Гольдштейном твору, В. Довженко заперечив рішуче можливість авторства Гольдштейна і цілу аферу назвав фальшивкою, намаганням обдурити представників державних установ і діячів мистецтва. На думку В. Довженка симфонія не могла бути створена в нашу епоху.

Однак, московський композитор М. Гольдштейн виявився сильнішим і впливовішим за Довженка. Гольдштейна взяли під захист не тільки Спілка композиторів СССР, але й київське Видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури. Боячися встрявати в дискусію з цього приводу, це Видавництво відмовилося видати працю Довженка, присвячену справі авторства знайденої в 1948 році симфонії.

Такими плаґіяторськими методами користуються совєтські вчені і мистці в добуванні докторських титулів та мистецької слави.

О. Р.

ВСЯЧИНА

● **Управа ньюйоркського виставкового дому „Колізей"** повідомляє, що досі відвідало цей Колізей 6 мільйонів осіб під час 103 більших виставкових імпрез, які витратили під час свого побуту в Ню Йорку 878 мільйонів долярів. З тієї суми місто дістало 26 мільйонів податків, готелі заробили — $296 мільйонів, а ресторани понад 109 мільйонів.

● **Пані Кларенс Пітерман** з Індіянополісу, Індіяна, 29-го квітня народила 19-ту дитину — хлопчика, якого назвали батьки Рендолом Вейном.

● **Автомобільні фірми ЗДА** плянують цього року випродукувати і продати коло 6 мільйонів авт. Крім того передбачається, що цього року до ЗДА імпортовано буде з закордону приблизно 450,000 автомобілів.

У Відні відбулось 300,000-не віче Судетських німців

МІЖ ГІСТЬМИ — ПРЕДСТАВНИК УРЯДУ УНР В ЕКЗИЛІ

Відень. — У столиці Австрії відбувається з'їзд німців із т. зв. Судетського краю, приналежного до Чехословаччини після Версальського миру і тепер, а прилученого до Німеччини після Мюнхенської конференції в 1938 р. Комуно-ческий режим виселив кругло три мільйони німців, які здебільша переселились до Західньої Німеччини, але розпорошились теж по інших країнах. У теперішньому, десятому з черги з'їзді судетських німців, бере участь коло 300,000 осіб — за іншими підрахунками навіть пів мільйона. З самої Німеччини прибуло 40 спеціяльних потягів, 3,000 автобусів і безчисленна кількість авт. Комуно-ческий уряд кількакратно палко протестував проти дозволу, що його дав австрійський уряд на це зібрання, як нібн злямання австрійської невтральности, але австрійський уряд став на становищі, що коли він дозволив на спокорне зібрання молоді, що відбудеться літом цього року у Відні, то може дозволити на зібрання судетських німців. На відкритті з'їзду у велитенській залі Концертгавз-у голова орґанізації судетських німців д-р Рудольф Льодґеман домагався права для судетських німців на поворот до своїх давніх осель та на переведення плебісциту, куди вони хочуть належати. На відкритті того з'їзду були присутні члени австрійського уряду й західньо-німецький амбасадор, як також — читаємо в „Н.И.Таймс-і" — „представники ческого, мадярського, хорватського й українського урядів в екзилі".

Національна продукція рекордово зросла до $467 більйонів

Вашингтон. — Департамент торгівлі повідомляє, що національна продукція в першій чверті цього року рекордово збільшилася і дійшла до $467 більйонів в річному відношенні, на два більйони більше як давніше передбачали. Це збільшення настало головним чином тому, що підприємці вклали великі суми долярів в інвестиції своїх фірм, а також тому, що населення збільшило свої закупи в перших трьох місяцях ц. р. Попередня рекордова сума національної продукції була в четвертій чверті 1958 року, коли вона становила 453 більйони долярів в річному відношенні. Національна продукція в першій чверті ц. р. є „дійсно" на 8 відсотків більше в порівнянні з тим самим часом під час рецесії 1958 р.

В Ню Йорку відбувся З'їзд Рогатинців

(Закінчення зі стор. 1-ої)

Юліян Каменецький, Степан Глушко, Іван і Надія Верб'яні, Петро Бугус з Канади, мец. Роман Шенкірик з Австралії, д-р Ілля Витанович з Шикаго, о. монс. Дмитро Гресько, о. Богдан Смик та багато інших. З'їзд попереджено Богослуженням в церкві св. Юра, з панахидою за померлих. Богослуження відправили всч. о. Іван Червінський та о. М. Кекіш. Спів принагідний хор рогатинських учнів під проводом рогатинця п. Онуфрика, а Апостола відспівав, як колись в Рогатині, зворушливим голосом ред. Василь Верган. В суботу вечорі відбувся в рямках з'їзду „Баль рогатинців", а в другому дні з'їзду відбувались окремі сходини колишніх учнів та громадян повіту. Другу частину з'їзду відкрив п. Роман Крупка. В рямках з'їзду відбувся також бенкет, що ним проводили мґр. Олег Кудрик і д-р Василь Вишиваний. Свої „рогатинські спомини" оповідали під час бенкету др. Йосип Гірняк, д-р Роман Осінчук, ред. Іван Керницький, п. Михайло Лялька, мґр. Р. Бабюк, п. Микола Куций, п. В. Мацюк, д-р Ст. Стек та інші. З'їзд, що в його підготову вклали багато труду рогатинські ню-йоркчани п. Роман Крупка і п. Ярослав Пастушенко, схвалив приготовити та опублікувати пам'ятькову книжку про Рогатинщину, покликавши для цієї мети окрему редакційну колеґію. Схвалено також відповідні резолюції. Відспіванням українського національного гимну закінчено цей вдалий З'їзд, що відбувся з нагоди 50-річчя заснування рогатинської гімназії.

Осип Стасина

(Посмертна згадка)

І знов наш жидачівський гурток у Торонті попрощав на віки одного з наших земляків — Осипа Стасину. Хто у нас є слідуючий? Півтора року тому навістила його тяжка хвороба, параліч цілого правого боку, по чім став приходити поволі до здоров'я. Для кращого відпочинку виїхав цієї зими у теплі підсоння на Флориду, де захорів на серцеву недугу і 19-го березня 1959 р. перейшов у вічний відпочинок. Прожив усього 60 років. Родився в Жидачеві, Західня Україна. Під час визвольних змагань був вояком Української Армії. По війні оженився з Ольгою Сивик. Мали донечку Іванну і сина Осипа. До Канади виїхав у двадцятих роках. Опісля померла декількох із нас тут осістися. По фаху був добрим кравецьким майстром, вивченим у Станиславові. Дуже хотів спровадити свою дружину з дітьми, яка у міжчасі померла. І донечка, Іванна, якої не пощастило йому спровадити до Канади, померла теж під час другої світової війни.

Тут Осип оженився в друге з нашої дівчиною Євгенією, яка тепер осталася вдовою із трьома синами та п'ятьма онуками. Ще залишився при житті брат Осипа — Петро. Треба підчеркнути, що сини із мамою дуже дбайливо опікувалися батьком в час його недуги і справили йому величавий похорон, який відбувся в Торонті 24-го березня 1959 р., з української православної церкви св. Володимира на цвинтар Проспект. Прощальну промову у церкві виголосив о. протоєрей Самець, а на цвинтарі о. Цукорник і громадянин Грасевич.

Покійному Осипові не були чужі наші орґанізації, школи, церкви і він постійно передплачував „Новий Шлях" та „Свободу". Був він шанований і люблений серед своїх краянів і знайомих, доказало це велике число присутніх на похороні. І Бог його не менше любив, бо дав ясний день на похорон, а сонечко аж у могилу за ним заглядало.

Спи, Дорогий Краяне, нехай земля Твоєї нової батьківщини легкою Тобі буде.

Іван Сіґура

ТАРЗАН, ч. 4259. Відступ.

Їздці на хвилинку затрималися, а тоді відступили в хаосі... Напевно леґіонові підкріплення мчалися, щоб їх знищити!

Кілька секунд пізніше у хмарі куряви ворог зник. Тріюмфальні крики з форту мішалися з окликами Тарзанових людей. Блеф вповні вдався!